

‘Heilig worden is bittere noodzaak’

Paus Franciscus liet vorige week opnieuw zien dat hij stappen wil zetten in zijn hervormingen van de Romeinse curie. Dat werd duidelijk bij de bijeenkomsten met zijn kardinalen, die uitmondde in het eerste consistorie van de paus. Daarbij creëerde hij afgelopen zaterdag negentien nieuwe kardinalen.

Susanne van den Berk

De week begon op maandag 17 februari met een bijeenkomst van de K8, de raad van acht kardinalen die paus Franciscus helpen bij het besturen van de wereldkerk en de hervorming van de Romeinse curie. Twee keer eerder al kwam de K8 bij elkaar, en ditmaal spraken de kardinalen voornamelijk over de economische aangelegenheden van het Vaticaan. Als direct gevolg daarvan heeft de paus afgelopen maandag al een motu proprio uit doen gaan waarmee hij een Vaticaanse ministerie van Financiën oprichtte (zie kader).

‘Gezin niet gewaardeerd’

Aansluiten op de K8 opende paus Franciscus donderdag zijn eerste consistorie. Het College van Kardinalen kwam achter gesloten deuren bijeen om met de paus het verloop van de hervormingen te bespreken. Met name betrof dit de pastorale zorg voor gezinnen, ter voorbereiding op de speciale bisschoppensynode in oktober, die in dit teken staat. Franciscus zei in zijn openingspeech dat het gezin “de fundamentele cel van de maatschappij is”, maar dat deze vandaag de dag “niet gewaardeerd” en “slecht behandeld” wordt.

Het doel van het consistorie en met name van de synode in oktober, zo hield de paus de aanwezige kardinalen voor is “de theologie van het gezin te verdiepen en de pastorale praktijken te onderscheiden waar onze huidige situatie om vraagt”.

Toespraak kardinaal Kasper

Na de opening van de paus was het woord aan kardinaal Walter Kasper. Hij was door de paus gevraagd te spreken over het gezin. De kardinaal sprak in zijn omvangrijke toespraak – die meer dan 2 uur duurde – onder meer over het belang van het huwelijk en het gezin als huiskerk. Zoals verwacht kwam ook het gevoelige thema rond gescheiden en hertrouwde katholieken aan bod, die volgens het kerkelijk recht niet ter communie zouden mogen gaan. Kasper werd in 1993 door de Congregatie voor de Geloofsleer nog teruggefloten, nadat hij pastorale instructies uitvaardigde waarin hij katholieken die een tweede huwelijk hadden gesloten uitnodigde om ter communie te gaan als zij er in geweten van overtuigd waren dat hun eerste huwelijk als sacrament niet geldig was geweest.

Ongenoegen

Wat Kasper dit keer over gescheiden en hertrouwde katholieken zei, is niet bekend; zijn toespraak werd niet openbaar gemaakt door het Vaticaan en ook hijzelf liet zich er niet over uit. Dit tot ongenoegen van onder meer de Duitse organisatie Wir sind Kirche, die openbaarheid van de toespraak eist om een “breed gevoerde dialoog” rond gescheiden en hertrouwde katholieken op gang te brengen in opmaat naar de synode.

Vaticaanse woordvoerder Federico Lombardi wilde slechts bevestigen dat er gesproken was over de zorg rond gescheiden en hertrouwde katholieken en dat de kardinalen gezamenlijk

naar wegen zochten om “trouw aan de woorden van Jezus te combineren met goddelijke barmhartigheid en aandacht voor specifieke omstandigheden”.

Volgens kardinaal Reinhard Marx uit München stelde Kasper over de gescheiden en hertrouwde katholieken vooral vragen, en nam hij geen stelling over de vraag of zij de communie zouden mogen ontvangen, omdat er geen eenduidig antwoord mogelijk is. De aanwezige kardinalen hebben vervolgens uitvoerig gesproken over de pastorale zorg voor deze groep. Daarmee heeft Kasper volgens Marx een opening doen ontstaan in de discussie rond dit vraagstuk, die mogelijk leidt tot meer definitieve conclusies bij de bisschoppensynode in oktober.

Periferie

Het buitengewoon consistorie eindigde zaterdag met de creatie van negentien nieuwe kardinalen. Tot verrassing van velen nam ook emeritus-paus Benedictus XVI daaraan deel. Met de keuze voor de kardinalen, gaf Franciscus een duidelijk signaal voor de toekomst af; ‘slechts’ zes van de nieuwe kardinalen komen uit Europa. Alle andere zijn afkomstig uit andere werelddelen, waarbij de meest in het oog springende wellicht de kardinaal uit Haïti is: nooit eerder kwam er een kardinaal uit dit land. Volgens velen is het een teken dat de paus het tot nu toe vaste en voorspelbare verloop van benoemingen binnen de Kerk wil loslaten en meer aandacht wil geven aan de zogeheten periferiegebieden van de katholieke wereld.

Moed, gebed, compassie

Sinds zaterdag zijn er 218 kardinalen, van wie er op dit moment 122 jonger dan 80 zijn en dus kiesgerechtigd in het conclaaf. In zijn preek zaterdag tot de nieuw gecreëerde kardinalen verwees de paus naar de noodzaak van zijn hervormingen: “Waar een wereldlijke mentaliteit overheerst, worden rivaliteit, jaloezie en facties de realiteit.” Om er aan toe te voegen hoe belangrijk het is dat de kardinalen moed, gebed, compassie en vrede brengen; zaken waar de Kerk zo’n behoefte aan heeft.

Geen koninklijk hof

Ook bij de Mis op zondag in de Sint-Pieter refereerde de paus aan de reden van zijn hervormingen. Hij zei onder meer: “Jullie worden een deel van de Kerk van Rome en niet van een koninklijk hof. Laten we roddels, intriges en netwerken vermijden.” Niet alleen deze boodschap gaf de paus de kardinalen mee, maar ook die om heiligen te worden in deze wereld. “Want het is geen luxe om een heilige te worden. Het is bittere noodzaak voor de redding van de wereld.”

<KADER:>

Vaticaanse ministerie van Financiën

Paus Franciscus heeft deze week een Vaticaans ministerie van Financiën ingesteld, dat verantwoordelijk wordt voor de financiële handel en wandel van de Heilige Stoel. Daarnaast komt er een Economische Raad, bestaande uit acht kardinalen en zeven financieel experts, die het financieel-economisch beleid bepaalt en bevoegd is op alle niveaus financiële controles uit te voeren.

Het Secretariaat voor de Economie moet het beleid gaan implementeren en staat onder leiding van de Australische kardinaal George Pell, aartsbisschop van Sidney en lid van de Raad van Kardinalen.

De maatregel is bedoeld om alle financiële handelingen en het economisch beheer van het Vaticaan in een hand te brengen en zo transparant mogelijk te maken. Daarmee moet een einde komen aan de onoverzichtelijke en soms inefficiënte manier van werken die corruptie in de hand werkte en de reputatie van de Kerk ernstig heeft geschaad.

Met zijn besluit, uitgevaardigd in het motu proprio *Fidelis dispensator et prudens* ('De trouwe en verstandige beheerder'), volgt de paus een eerder advies op om de bestaande beleidsstructuren te vereenvoudigen en te versterken en de coördinatie en het overzicht te verbeteren. De paus verwijst in zijn motu proprio naar de plicht tot verantwoording tegenover de armen en de noodzaak zich te richten op het algemeen belang.

De instelling van beide gremia staat los van de hervormingen van de 'Vaticaanse bank' IOR. Hoewel die inmiddels voldoet aan de internationaal geldende eisen zal de paus nog een besluit nemen over het voortbestaan van de IOR. (KN/KNA)